

Måleegenskaper ved den norske versjonen av Swanson, Nolan og Pelham vurderingsskala for lærere og foreldre - versjon IV (SNAP-IV)

Hege Kornør¹² (hege.kornor@r-bup.no)

Tormod Bøe³ (tormod.boe@uni.no)

PsykTestBarn 2011, 1:1

ISSN 1893-9910

Mottatt dato 6. april 2011

Publisert dato 15. august 2011

Artikkelens URL <http://www.r-bup.no/CMS/ptb.nsf/pages/snap>

Som alle artikler i PsykTestBarn, kan denne fagfellevurderte artikkelen lastes ned, skrives ut og distribueres fritt for alle slags formål på følgende vilkår: korrekt referanse skal oppgis (se under), ingen kommersiell bruk, og ingen bearbeidelse av tekst eller innhold.

Denne artikkelen skal siteres på følgende måte:

Kornør, H. & Bøe, T. (2011). Måleegenskaper ved den norske versjonen av Swanson, Nolan og Pelham vurderingsskala for lærere og foreldre - versjon IV (SNAP-IV). *PsykTestBarn*, 1:1.

¹ RBUP Øst og Sør

² Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten

³ RKBV Vest

Sammendrag

Beskrivelse. SNAP-IV er et spørreskjema som skal måle ADHD-symptomer og atferdsproblemer hos barn i skolealder. Det har 90 testledd fordelt på åtte skalaer, og tar under 30 minutter å fylle ut. Den engelskspråklige originalutgaven ble laget av James M. Swanson i 1983. Geir Øgrim sto bak den norske oversettelsen i 2006. Norsk rettighetsinnehaver er Nasjonalt Kompetansesenter for AD/HD, Tourettes syndrom og Narkolepsi, som oppgir at de leverer ut skåringsnøkkel til fagfolk. Det stilles ellers ingen kompetansekrav til bruk, skåring og tolkning av SNAP-IV.

Litteratursøk. Vårt systematiske litteratursøk førte ikke til noen studier som kunne belyse måleegenskapene ved den norske versjonen av SNAP-IV.

Konklusjon. Måleegenskapene ved den norske versjonen av SNAP-IV er ikke dokumentert.

Abstract

Description. The SNAP-IV is a questionnaire to assess ADHD symptoms and behaviour problems in school-aged children. It contains 90 items organised in eight scales, and takes less than 30 minutes to complete. James M. Swanson developed the English version in 1983. Geir Øgrim was responsible for the Norwegian translation in 2006. The National Centre for ADHD, Tourette's syndrome and Narcolepsy is Norwegian copyright holder. Professionals may obtain the scoring key from the centre. There are no other requirements as to the use, scoring or interpretation of the SNAP-IV.

Literature search. Our systematic literatures did not identify any studies that addressed the psychometric properties of the Norwegian version of the SNAP-IV.

Conclusion. There is no evidence of the psychometric properties of the Norwegian version of the SNAP-IV.

Innledning

SNAP-IV er et instrument som måler symptomer på oppmerksomhetsforstyrrelse med hyperaktivitet (attention deficit hyperactivity disorder - ADHD) og opposisjonell atferdsforstyrrelse (oppositional defiant disorder - ODD). Testen er utviklet av James M. Swanson og oversatt til norsk av Geir Øgrim etter tillatelse fra forfatterne av originalinstrumentet. Instrumentet med skåringsnøkkel er tilgjengelig i engelsk versjon fra nettsiden www.adhd.net, den norske oversettelsen er tilgjengelig fra www.helsebiblioteket.no, men den norske skåringsnøkkel leveres kun ut til fagfolk etter henvendelse til www.nasjomp.no. Testen kan fylles ut på under 30 minutter, og både foreldre og lærere kan benytte den samme versjonen for å rapportere symptomer for et barn.

SNAP-IV inneholder 90 ledd som måler symptomer på ADHD og ODD og i hvilken grad symptomene gir belastninger i en klasseromssituasjon. Instrumentet er en revidert utgave av Swanson, Nolan og Pelham Questionnaire (Swanson, Sandman, Deutsch, & Baren, 1983) og inneholder leddene for uoppmerksomhet og hyperaktivitet/impulsivitet fra Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder samt leddene for opposisjonell atferdsforstyrrelse fra DSM-IV. Instrumentet inneholder i tillegg utvalgte ledd fra Conners Index Questionnaire (Conners, 1969), IOWA Conners Questionnaire (Loney & Milich, 1982) og Swanson, Kotkin, Agler, MylInn og Pelham (SKAMP) rating scales (Swanson, 1992). SNAP-IV

inneholder åtte skalaer: 1) ADHD-uoppmerksomhet, 2) ADHD-Hyperaktivitet/impulsivitet, 3) opposisjonell lidelse, 4) I/O -uoppmerksomhet/hyperaktivitet, 5) A/D - aggresjon/opposisjon, 6) Conners Index, 7) "Academic" - arbeidsoppgaver i klasserom, og 8) "Department" - atferd i klasserom.

SNAP-IV har vært benyttet i en rekke internasjonale studier (Collett, Ohan, & Myers, 2003), men det eksisterer relativt lite informasjon om instrumentets psykometriske egenskaper. I to internasjonale studier av testen ble det funnet støtte for instrumentets trefaktorstruktur (ADHD-IN, ADHD-HI, ODD; Bussing et al., 2008; Gau et al., 2008), men en studie fant også støtte for en firefaktorstruktur hos foreldreinformanter (ADHD-impulsivitet som en egen faktor; Gau et al., 2009). I alle de nevnte studiene konkluderte forfatterne med at instrumentet hadde tilfredsstillende indre konsistens, og i de to studiene til Gau et al. ble det også funnet tilfredsstillende test-retest reliabilitet og validitet (concurrent og discriminant).

Metode

Vi søkte etter dokumentasjon på testens psykometriske egenskaper i databasene Norart, BIBSYS, SveMed+, Cochrane Library, PsycINFO, Medline og Embase. Søkedato: 10.02.2011. Søkestrategien er tilgjengelig på <http://www.r-bup.no/CMS/ptb.nsf/pages/snap>. Vi kontaktet også oversetter og norsk rettighetshaver for å identifisere dokumentasjon som eventuelt ikke ble fanget opp av det systematiske søket.

Inklusjonskriterier

Publikasjoner av studier som har undersøkt og rapportert minst ett av følgende i skandinaviske utvalg:

- normdata for testen
- reliabilitet: indre konsistens, test-retest, interrater og endringssensitivitet

- validitet: samsvar med liknende testskårer, samsvar med referansestandard eller annet kriterium, og/eller faktorstruktur

I tillegg, og *kun for norske versjoner av SNAP-IV*: publikasjoner som rapporterte gjennomsnittsskårer og/eller forekomster for henholdsvis generelle populasjoner og kliniske undergrupper.

To forskere gikk gjennom sammendragene til alle identifiserte publikasjoner, uavhengig av hverandre, etter at dubletter var fjernet. Alle publikasjoner som kunne virke relevante ble bestilt inn i fulltekst, og prosessen over ble gjentatt for fulltekstrapportene.

I henhold til PsykTestBarns metode skulle to forskere vurdere normering, validitet og reliabilitet, uavhengig av hverandre, ved hjelp av en tilpasset versjon av Test review form and notes for reviewers (EFPA 2008). Fravær av data utelukket en slik vurdering.

Resultater

Litteratursøk

Søket etter referanser på norsk resulterte i syv referanser hvorav seks ble bestilt i fulltekst (Forssman et al., 2009; Heiervang et al., 2007; Lundervold, Heimann, & Manger, 2008; Munkvold, Lundervold, Lie, & Manger, 2009; Stormark, Heiervang, Heimann, Lundervold, & Gillberg, 2008; Sørensen, Hugdahl, & Lundervold, 2008). Søket på dansk og svensk resulterte i fire referanser, hvor den ene referansen som ikke overlappet med søket på norsk ble bestilt i fulltekst (Johnson, Östlund, Fransson, Kadesjö, & Gillberg, 2009). Ingen av de til sammen sju fulltekstartiklene tilfredstilte inklusjonskriteriene. Tre artikler rapporterte kun ODD-skårer som var beregnet ved hjelp av en modifisert skåringsnøkkel (Munkvold et al., 2009; Stormark et al., 2008; Sørensen et al., 2008). Tre artikler rapporterte ingen SNAP-skårer i det hele tatt (Forssman et al., 2009; Johnson et al., 2009;

Heiervang et al., 2007). I den siste artikkelen var ikke SNAP blant måleinstrumentene (Lundervold et al., 2008). Vi kontaktet også oversetter og norsk rettighetshaver, men dette førte ikke til ytterligere referanser. Vi kjenner heller ikke til at det foreligger fremtidige planer om norske eller skandinaviske studier av de psykometriske egenskapene ved SNAP-IV.

Normer

Ingen data.

Validitet

Ingen data.

Reliabilitet

Ingen data.

Diskusjon og konklusjon

Det ser ikke ut til at det foreligger dokumentasjon for de psykometriske egenskapene ved den norske versjonen av SNAP-IV. Internasjonalt kan vi heller ikke se at testen er godt dokumentert. Det er derfor ikke mulig å vurdere om testen faktisk måler symptomer på oppmerksomhetsforstyrrelse med hyperaktivitet og opposisjonell atferdsforstyrrelse. Det er heller ikke mulig å vurdere hvor pålitelige målene er.

Referanser

Bussing, R., Fernandez, M., Harwood, M., Hou, W., Garvan, C. W., Eyberg, S. M. et al. (2008). Parent and teacher SNAP-IV ratings of attention deficit hyperactivity disorder symptoms - Psychometric properties and normative ratings from a school district sample. *Assessment*, 15, 317-328.

Collett, B. R., Ohan, J. L., & Myers, K. M. (2003). Ten-year review of rating scales. V: Scales assessing attention-deficit/hyperactivity disorder. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 42, 1015-1037.

Conners, C. K. (1969). A Teacher Rating Scale for Use in Drug Studies with Children. *American Journal of Psychiatry*, 126, 884-888. European Federation of Psychologist Association (EFPA). (2008). EFPA Review model for the description and evaluation of psychological tests: Test review form and notes for reviewers (3.42 ed.): EFPA.

European Federation of Psychologist Association (EFPA). (2008). EFPA Review model for the description and evaluation of psychological tests: Test review form and notes for reviewers (3.42 ed.): EFPA.

Forssman, L., Bohlin, G., Lundervold, A. J., Taanila, A., Heiervang, E., Loo, S. et al. (2009). Independent contributions of cognitive functioning and social risk factors to symptoms of ADHD in two Nordic populations-based cohorts. *Developmental Neuropsychology*, 34(6), 721-735.

Gau, S. S. F., Lin, C. H., Hu, F. C., Shang, C. Y., Swanson, J. M., Liu, Y. C. et al. (2009). Psychometric Properties of the Chinese Version of the Swanson, Nolan, and Pelham, Version IV Scale-Teacher Form. *Journal of Pediatric Psychology*, 34, 850-861.

Gau, S. S. F., Shang, C. Y., Liu, S. K., Lin, C. H., Swanson, J. M., Liu, Y. C. et al. (2008). Psychometric properties of the Chinese version of the Swanson, Nolan, and Pelham, version IV scale - parent form. *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 17, 35-44.

Heiervang, E., Stormark, K. M., Lundervold, A. J., Heimann, M., Goodman, R., Posserud, M. B. et al. (2007). Psychiatric disorders in Norwegian 8- to 10-year-olds: An epidemiological survey of prevalence, risk factors, and service use. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 46(4), 438-447.

Johnson, M., Östlund, S., Fransson, G., Kadesjö, B., & Gillberg, C. (2009). Omega-3/omega-6 fatty acids for attention deficit hyperactivity disorder: A randomized placebo-controlled trial in children and adolescents. *Journal of Attention Disorders*, 12(5), 394-401.

Loney, L. & Milich, R. (1982). Hyperactivity, inattention, and aggression in clinical practice. In M. Wolraich & D. K. Routh (Eds.), *Advances in behavioral pediatrics* (2 ed., pp. 113-147). Greenwich, CT: JAI Press.

Lundervold, A. J., Heimann, M., & Manger, T. (2008). Behaviour-emotional characteristics of primary-school children rated as having language problems. *British Journal of Educational Psychology, 78*(4), 567-580.

Munkvold, L., Lundervold, A., Lie, S. A., & Manger, T. (2009). Should there be separate parent and teacherbased categories of ODD? Evidence from a general population. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, 50*(10), 1264-1272.

Stormark, K. M., Heiervang, E., Heimann, M., Lundervold, A., & Gillberg, C. (2008). Predicting Nonresponse bias from teacher ratings of mental health problems in primary school children. *Journal of Abnormal Child Psychology: An official publication of the International Society for Research in Child and Adolescent Psychopathology, 36*(3), 411-419.

Sørensen, L., Hugdahl, K., & Lundervold, A. J. (2008). Emotional symptoms in inattentive primary school children: a population-based study. *Journal of Attention Disorders, 11*(5), 580-587.

Swanson, J. M. (1992). *School-based assessments and interventions for ADD students*. Irvine, CA: K.C. Publishing.

Swanson, J. M., Sandman, C. A., Deutsch, C., & Baren, M. (1983). Methylphenidate hydrochloride given with or before breakfast: I. Behavioral, cognitive, and electrophysiologic effects. *Pediatrics, 72*, 49-55.